

ISSN 2787-4699

4. OSJEČKI DANI BIOETIKE

Osijek, 8.–9. studenoga 2021.

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Cara Hadrijana 10, Osijek

4th OSIJEK DAYS OF BIOETHICS

Osijek, November 8–9, 2021

Faculty of Education
J. J. Strossmayer University of Osijek
Cara Hadrijana 10, Osijek

IZDAVAČ / PUBLISHER

Hrvatsko bioetičko društvo / Croatian Bioethics Society

ZA IZDAVAČA / FOR PUBLISHER

Ivica Kelam

UREDNICI / EDITORS

Hrvoje Jurić, Ivica Kelam, Kristina Dilica

POSLOVNA TAJNICA / BUSINESS SECRETARY

Mira Matijević

KOREKTURA / PROOFREADING

Hrvoje Jurić, Mira Matijević

DIZAJN NASLOVNICE / COVER DESIGN

Denis Kos

DIZAJN LOGOTIPA / LOGO DESIGN

Stevan Radić

PRIJELOM TEKSTA I TISAK / LAYOUT AND PRINT

GRAFOMARK, Zagreb

NAKLADA / VOLUME

200

ISSN

2787-4699

Organizatori 4. *Osječkih dana bioetike*

Centar za integrativnu bioetiku,
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti,
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Osječka jedinica Međunarodne katedre za bioetiku

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku

Akademija za umjetnost i kulturu,
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Kineziološki fakultet,
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Medicinski fakultet,
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Hrvatsko bioetičko društvo

Centar za integrativnu bioetiku,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Centar za integrativnu bioetiku,
Filozofski fakultet Sveučilišta sv. Ćirila i Metoda u Skopju

Organisers of the *4th Osijek Days of Bioethics*

Centre for Integrative Bioethics,
J. J. Strossmayer University of Osijek

Faculty of Education,
J. J. Strossmayer University of Osijek

Osijek Unit of the International Chair in Bioethics

Centre of Excellence for Integrative Bioethics

Academy of Arts and Culture,
J. J. Strossmayer University of Osijek

Faculty of Kinesiology,
J. J. Strossmayer University of Osijek

Faculty of Medicine,
J. J. Strossmayer University of Osijek

Croatian Bioethics Society

Centre for Integrative Bioethics,
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split

Centre for Integrative Bioethics,
Faculty of Philosophy,
Ss. Cyril and Methodius University of Skopje

Organizacijski odbor
4. Osječkih dana bioetike /
Organisation Committee of the
4th Osijek Days of Bioethics

Predsjednik / President:

IVICA KELAM (Osijek)

Glavna tajnica / Chief Secretary:

KRISTINA DILICA (Zagreb)

Članovi / Members:

LIDIJA BAKOTA (Osijek), EMINA BERBIĆ KOLAR (Osijek), IRELLA BOGUT (Osijek), MAJA BRUST NEMET (Osijek), BRUNO ČURKO (Split), DEJAN DONEV (Skopje), ANTE ČOVIĆ (Zagreb), BERISLAV ČOVIĆ (Zagreb), SNJEŽANA DUBOVICKI (Osijek), LUKA JANEŠ (Zagreb), HRVOJE JURIĆ (Zagreb), ZORICA KALUĐEROVIĆ MIJARTOVIĆ (Novi Sad), ŽELJKO KALUĐEROVIĆ (Novi Sad), JELENA KOVAČEVIĆ (Osijek), GORAN KUJUNDŽIĆ (Osijek), VALENTINA MAJDENIĆ (Osijek), DAMIR MATANOVIĆ (Osijek), MIRA MATIJEVIĆ (Zagreb), IVAN MIŠKULIN (Osijek), MAJA MIŠKULIN (Osijek), VESNICA MLINAREVIĆ (Osijek), MIRA PERIĆ (Osijek), ANA POPOVIĆ (Osijek), ŽELJKO POPOVIĆ (Osijek), DARIJA RUPČIĆ KELAM (Osijek), MATIJA MATO ŠKERBIĆ (Zagreb), MARKO ŠOŠIĆ (Osijek)

**MARINA BARUN, GORAN KUJUNDŽIĆ, ŽELJKO POPOVIĆ,
IRELLA BOGUT**

*Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u
Osijeku, Hrvatska /*

Faculty of Education, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Croatia

**STAJALIŠTA UČITELJA O RAZVIJANJU EKOLOŠKOG
MIŠLJENJA KROZ NASTAVU LIKOVNE KULTURE**

Suvremeni ekološki problemi upućuju na važnost ekoloških sadržaja u primarnom odgoju i obrazovanju učenika. Učitelji nastoje poticati razvoj ekološke svijesti učenika na različite načine. Da bi razvoj ekološke svijesti bio uspješan proces, važno je da sam učitelj započne od sebe. Potrebno je da učitelj već ima osobno razvijenu ekološku svijest te da je kao takvu može prenositi i na svoje učenike. Nastava Likovne kulture pruža mogućnost razvoja ekološke svijesti na iskustveno-zabavan način. Mnoštvo informacija ne pridonosi razvoju ekološke svijesti, već samo praktično djelovanje učenika koje za cilj ima zaštitu okoliša. Obrazovni aspekt razvoja ekološke svijesti učenika ostvarit će se povezivanjem umjetničkih i ekoloških sadržaja, ali i kroz kreativne i zanimljive aktivnosti koje nastava Likovne kulture pruža. Odgojni aspekt razvoja ekološke svijesti učenika ostvarit će se samo ako učenici intrinzično prepoznaju važnost ekološke osviještenosti i mogućnosti njihova pozitivnog utjecaja na Zemlju. Odabirom ekoloških motiva, recikliranjem papira, plastike, vune i ostalih materijala, učitelji zorno prikazuju učenicima kako biti ekološki osviješten, a pritom se učeći zabaviti. Likovna kultura pruža čar učenja bez napora ove vrlo važne teme – ekološke svijesti. Izvanučionična nastava, istraživačka nastava, projektno učenje te iskustveno učenje također osiguravaju razvoj odgoja i obrazovanja za zaštitu okoliša i prirode. Istraživanje provedeno na 69 učitelja razredne nastave pokazalo je da učitelji potiču razvoj ekološkog mišljenja tijekom nastave Likovne kulture odabirom ekoloških tema i motiva, razgovorom o ekološkoj osviještenosti, projektnom i izvanučioničkom ekološkom nastavom te praktičnim radom izrade likovnih materijala iz prirode. Smatraju da su ekološki sadržaji u nastavi vrlo važni, ali i da postoji prostor za dodatno oplemenjivanje nastave Likovne kulture brojnim drugim ekološkim temama. Razvoj ekološkog mišljenja učenika smatraju vrlo važnim čimbenikom cjelokupnog razvoja djeteta. Većina učitelja iskazala je pozitivan odnos prema ekološkom mišljenju učenika, a time i svoj osobni stav prema zaštiti prirode i okoliša. Na ekološki je odgoj potrebno gledati kao na primarni čim-

benik svakog nastavnog predmeta, a ne samo Likovne kulture. Cilj ekološkog odgoja i obrazovanja nije samo zaštita prirode, nego on predstavlja razvoj kompetencija učenika kroz znanja, sposobnosti i vještine. Nužne su sustavne promjene u odgoju i obrazovanju koje će nastojati osigurati razvoj ekološke svijesti učenika.

Ključne riječi: ekološki sadržaji, likovna kultura, ekološka svijest, odgoj, obrazovanje

TEACHERS' ATTITUDES ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL THINKING THROUGH THE TEACHING OF ART CULTURE

Contemporary environmental problems point to the importance of environmental content in the primary education of students. Teachers seek to encourage the development of students' environmental awareness in a variety of ways. For the development of environmental awareness to be a successful process, it is important that the teacher starts from himself. It is necessary that the teacher already has a personally developed environmental awareness and as such can pass it on to his students. Art classes provide the opportunity to develop environmental awareness in an experiential and entertaining way. A lot of information does not contribute to the development of environmental awareness, but the practical action of students aimed at the environment protection does. The educational aspect of the development of students' ecological awareness will be realized by connecting artistic and ecological contents, but also through creative and interesting activities that the teaching of Art Culture provides. The educational aspect of the development of students' environmental awareness will only be realized if students intrinsically recognize the importance of environmental awareness and the possibility of their positive impact on the Earth. By choosing environmental motives, recycling paper, plastic, wool and other materials, teachers vividly show students how to be environmentally conscious while learning through having fun. Art Culture teaching provides the charm of easy learning of this very important topic – environmental awareness. Out-of-classroom teaching, research-oriented teaching, project-based learning and experience-based learning also ensure the development of education for the protection of the environment and nature. The research, conducted on 69 primary school teachers, showed that teachers encourage the development of ecological thinking during the Art Culture teaching by choosing ecological topics

and motives, talking about ecological awareness, project and out-of-classroom ecological teaching and practical work of making natural art materials. They believe that ecological contents in teaching are very important, but also that there is a space for additional enrichment of Art Culture teaching with numerous ecological topics. The development of students' ecological thinking is considered a very important factor in the overall development of the child. Most teachers expressed a positive attitude towards the ecological opinion of students, and thus their personal attitude towards the protection of nature and the environment. Ecological education should be seen as a primary factor in every subject, not just Art Culture. The goal of environmental education is not only the protection of nature, but it represents the development of students' competencies through knowledge, abilities and skills. Systematic changes in education are needed that will seek to ensure the development of students' environmental awareness.

Keywords: ecological contents, art culture, ecological awareness, upbringing, education

ANA DARIA BOKAN, JOSIP TIŠLAR

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

TIJELO: EROTSKA UMJETNOST ILI PORNOGRAFIJA

Uobičajena definicija erotske umjetnosti danas jest: (re)prezentacija onoga što upućuje na seksualnu aktivnost ili govori o njoj. Prema toj definiciji, erotska umjetnost postoji gotovo otkad je i čovjeka, međutim, s pojavom modernih medija pojavljuje se novi kulturni fenomen – pornografija. Pornografija je od svoje prve pojave u popularnoj kulturi izazvala brojne reakcije i kritike (ovo će izlaganje posebno izdvojiti feminističke i bioetičke kritike), ali problem nastaje u pokušaju razlikovanja erotske umjetnosti i pornografije. Postavit će se i problem tijela i golotinje – ima li razlike između golog tijela u erotskoj umjetnosti i golog tijela u pornografiji? Je li jedno moralno prihvatljivije od drugog i koji su argumenti za oba stava? Ovo su samo neka od pitanja na kojima će biti fokus u ovome izlaganju.